

758/89

KOPIA

FÄLTANTECKNINGAR RÖRANDE ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING
AV STENÅLDERSBOPLATSEN FORNLÄMNING NR 32 I BURTRÄSK
SN, VÄSTERBOTTEN

7-31/7 1970

Förda av
Anders Huggert

INLEDNING

Inom ramen för projektet Nordarkeologi ledde undertecknad åren 1967-70 undersökning av stenåldersboplatsen fornlämning nr 30 i Burträsk socken, Västerbotten. Boplatsen är belägen där en bäck mynnar i Stora Bygdeträsket. Fyndmaterialet utgörs nästan uteslutande av sydsandinaviska föremål, som kan tillskrivas den s k stridsyxekulturen.

Samtidigt med utgrävningsarbetet utfördes på fritid rätt omfattande eftersök av ytterligare boplatser, för att på så sätt bättra på förutsättningarna att i ett lokalt och vidare perspektiv tolka den genom sydsandinaviskt material utmärkande bosättningen. - Tips från intresserade ortsbor ledde också till betydelsefulla upptäckter.

En av de stenåldersboplatser som konstaterades vid inventeringsarbetet är belägen på knappt 600 meters avstånd från ovannämnda fornlämning nr 30, i nedre delen av en åkersluttning, strax ovanför Stora Bygdeträskets strand. I detta fall rörde det sig om fyndmaterial karaktäriserat genom pilspetsar med tvär bas - således en något yngre bosättning. Den nyfunna fornlämningen åsattes nr 32 i rikets register. - Ekonomiska kartbladet 21K 9e, Backviken 1:18, Västervik. Longitud 20° 25', Latitud 64° 22'.

Projektledningen ansåg det motiverat att utföra en begränsad arkeologisk undersökning av fornlämning nr 32. Det stod redan vid upptäckten klart att den var kraftigt påverkad genom jordbruksarbete. Undersökningen påbörjades 1970 och avsågs pågå även 1971. Emellertid kom Nordarkeologi att stå helt utan fältarbetsmedel 1971, varför undersökningen förblev oavslutad.

Sedan undertecknad 1974 tillträtt tjänst vid Västerbottens museum blev det så småningom möjligt att slutföra det som påbörjats i

Nordarkeologis regi: Tillsammans med ingenjör Björn Gavelin utfördes 1977 en områdeskartering. Genom AMS-finansiering gick det så att få till stånd en avslutande utgrävning av fornlämning nr 32. Denna ägde rum 1983, med Åsa Lundberg som platsledare. Till rapporten över denna undersökning har även fogats fyndmaterialet och viss data från 1970.

Föreliggande volym innehåller komplett maskinutskrift av de fältanteckningar undertecknad dagligen förde vid utgrävningsarbetet inom fornlämning nr 32 år 1970. Även fyndteckningarna har hämtats ur detta fältanteckningsmaterial. Inledningsvis redovisas också i sammanhanget relevanta utdrag ur två av de fyra fältdagböcker som fördes vid undersökningen av stenåldersboplatsen fornlämning nr 30. Vidare bifogas fotodokumentation samt utsnitt ur den ekonomiska kartan och 1977 års områdeskartering med tillhörande nivåbestämningar.

Umeå i oktober 1989

Se även: Huggert, A. 1975. Preliminära rapporter från undersökning av stenåldersboplats vid Strandholm 1:4, Burträsk sn, Vb. 1967-70. (Nordarkeologi 1962-72. Skellefteå.)

Huggert, A. 1984. Flint also Came from the East - A Contribution to the Knowledge of Upper Norrland's Prehistory. (Archaeology and Environment. 2. Umeå.)

Lundberg, Å. 1983. Rapport över arkeologisk undersökning av stenåldersboplats, raä 32, Backviken 1:18, Västervik, Burträsk sn, Skellefteå kn, Västerbottens län. (Juli 1970) Augusti 1983.

FÄLTANTECKNINGAR RÖRANDE ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING AV STENÅLDERS-
BOPLATSEN FORNLÄMNING NR 30 I BURTRÄSK SN, VÄSTERBOTTEN.

16/6 - 27/7 1969. Vissa inventeringsanteckningar.

Herr Lindberg, som arrenderar åker av Karl Svensson, Backviken 1¹⁸, har vid plöjning tillvaratagit en säker skrapa av kvarts, samt en något atypisk sådan av samma material. Ytterligare fynd gjordes, nämligen ett antal avslag av kvarts, samt sådana av en hård bergart, vilken vid bearbetning spjelkar sig på snarlikt sätt som flinta.
- Kallar detta material diabas.

Vid besiktning av området, som ligger i Västervik, konstaterades av mig ett större antal kvartsavslag vara att finna, samt många sådana av s.k. diabas. Vi ha här att göra med tydliga spår efter mänsklig verksamhet i förhistorisk tid. Fyndplatsen är belägen ett antal meter från Bygdeträskets nuvarande strand, och på en höjd över nuvarande vattenyta motsvarande belägenheten hos boplatserna vid Strandholm och Könikudden.

Fyndplatsen är fritt exponerad mot SO och ligger å en svagt sluttande lägda ned mot sjön. Just i höjd med fyndkonc. finns en utflackning i lägdan följd av en brantare sluttning ned mot sjökanten. - Har vi här ett gammalt strandhak? Å fyndplatsen finns en hel del skörbränd sten.

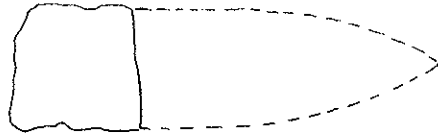
Bland de fynd som gjordes av mig förtjäna följande att särskilt omnämnas;

En bit ur en hjärtmussla (CARDIUM EDULE). Synes vara bränd. - Detta fynd av intresse, enär ju denna mussla lever i saltvatten och då den använts för ornering av lerkärl hos megalitbönder i Sydsandinavien.

Ett bränt stycke kvarts, vilket synes ha varit, eller varit ämnat som, en skrapa.

Baspartiet till en pilspets med tvär bas. Tillverkat av ovan nämnda material snarlikt flinta. - Vi kan mycket väl ha att göra med en

"dålig" flinta, kanske från Norges kustband. Den liknar mycket dålig flinta från norra Hallands och Bohusläns kuster.

Det är således så mycket av spetsen som blir kvar i skaftet om vi tänker oss udden gå av vid misslyckat skott eller annan olyckshändelse.

Spetsar av denna typ ha påträffats under 40 m:s nivå vid Östra Falmark!

FÄLTANTECKNINGAR RÖRANDE ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING AV STENÅLDERS-
BOPLATSEN FÖRNLÄMNING NR 30 I BURTRÄSK SN, VÄSTERBOTTEN.
18/6 - 31/7 1970.

6/7

...

Har denna dag per telefon inhämtat tillstånd att gräva i Västervik. Markägaren Karl Svensson, Björkhamm.g. 74, Skelleftehamn, tel 0910/33109, hade intet att erinra. Han upplyste om att Västervik är under uppstyckning. De blivande fem delarna skall bebyggas med sommarstugor. - Em. måste där först grävas. Skall underhandla vidare med markägaren.

7/7

...

Undersökning igångsattes vid Västervik. Resultatet av denna förs i separat fältanteckningsbok.

Vissa inventeringsanteckningar.

5/7

Besiktning av det under föregående år konstaterade fyndområdet i Västervik, Backviken 1¹⁸ gav ett större kvartsavslag och 4 mindre. Dessutom påträffades ett mindre kvartsstycke, vilket uppvisade efter visst system gjord bearbetning.

- Fyndplatsen Västervik finns beskriven bland inventeringsanteckningarna i fältanteckningsboken Strandholm III.

FÄLTANTECKNINGAR RÖRANDE ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING AV STENÅLDERS-
BOPLATSEN FORNLÄMNING NR 32 I BURTRÄSK SN, VÄSTERBOTTEN.

7/7 - 31/7 1970.

7/7

Ett gängse koordinationssystem utstakades. Några provrutor utlades.
- Närmare beskrivning av koordinationssystemet återfinns under 10/7,
längre fram i denna anteckningsbok. Provrutorna kommer också att ges
gängse beteckning, således efter var och ens SV hörn.

Grävningar i plöjan gav denna dag både avslag av kvarts, samt sådana
av en mycket dålig grå till svart flinta. Flintans grova struktur
gör att avslagsytorna är något "skrovliga" jämfört med avslagsytorna
å fullgod Sydskandinavisk flinta. Bland fyndmaterialet har även kun-
nat utsöndras 2 st. bitar av fyllit (?), samt några bitar och ett
avslag av skiffer. - En skifferbit härrör ur slipat redskap (?). I
så fall visar den två slipytor mötande i en kant.

Plöjan är på undersökningsplatsen starkt lerbemängd, varför den i
uttorkat tillstånd är hård och svårgrävd. Plöjan innehåller skör-
bränd sten.

8/7

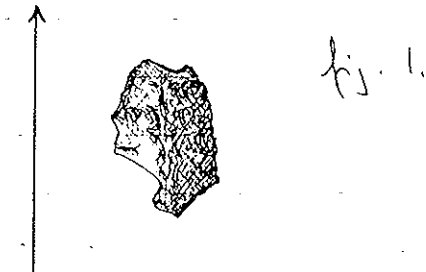
Plöjan i föregående dags rutenhet helt genomgrävd. Ytterligare några
avslag av kvarts och dålig flinta.

Under plöjan vidtog ett ljust grågult lager, vilket var mycket kom-
pakt, i det närmaste stenhårt. En del av detta lager genomgrävdes.
- Än så länge inga fynd. Lagret innehöll några små stenar. Dessa
voro emellertid ej skörbrända. Något kol påträffades heller ej.
- Både skörbränd sten och spridda kolpartiklar framkom däremot i det
redan genomgrävda plöjlagret. - Den skörbrända stenen är mycket ut-
präglad sådan.

9/7

Intet att notera rörande föregående dags rutenhet. En ny ruta (även
denna 2 x 2 m) upptogs. Denna är belägen tre koordinationsrutor ö
om, samt en rutenhet S om, föregående dags rutenhet.

Plöjan nästan helt genomgrävd. Plöjan var som i den redan utgrävda rutenheten. - Följande fynd framkom; avslag av kvarts och dålig flinta, några bitar fyllit (?), samt ett egentligt fynd. Detta (fig. 1.) är tillverkat av en mycket god röd till brunröd flinta.

Otvivelaktigt rör det sig om en ytskärva ur ett med stor precision tillverkat föremål. Ytskärvans översida är något från långsida till långsida konvext buktad. Översidan visar att den föremålet formade slutliga bearbetningen har skett medelst slag mot långsidokanterna. Dessa slag ha avspaltat mycket små tunna avslag, vilka löpt upp utefter föremålets konvexa buktning. På detta sätt har föremålet fått två längsgående mycket tunna och något tandade eggpartier. Det fragment av föremålet vi nu ha framför oss visar, att dessa eggpartier konvergerat åt ena ändan. Vi ha då endast dolk, spjut- eller pilspets att välja på när den föreliggande skärvan skall föremålsbestämmas. Bland annat tillverkningens mått tyder på att vi har granskat en skärva ur en pilspets. Vidare synes framgå att den presumtiva pilspetsens största bredd endast obetydligt överstigit den föreliggande skärvans. Det är då att observera att skärvan endast visar en av nu nämnda långsidoeggar. Den andra saknas något i själva ytterpartiet, varför bedömning av föremålsbredden vidhäftas viss osäkerhet. Den presumtiva pilspetsen torde ha varit långsträckt, jämbred till formen. Närmast ha vi att räkna med den möjligheten att den haft tvär bas. - Tillverkningstekniken står på intet sätt den sydskandinaviska efter. Väl jämförbar är den med sådan använd vid framställning av flintdolkar och skäror. - Skärvans baksida visar spår efter skörbränning.

10/7

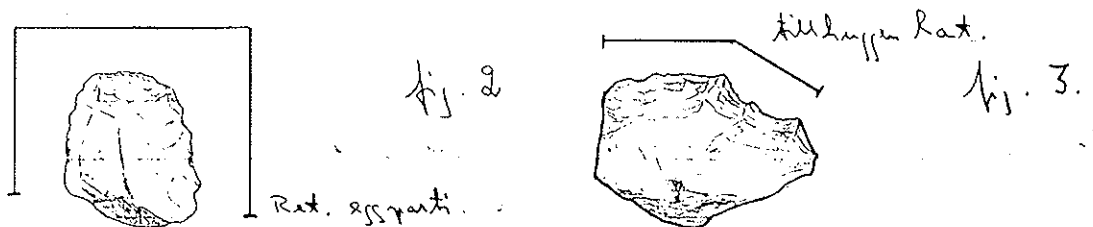
Koordinatsystemets rutenheter ha nu givits beteckningar. Tresiffriga värden har valts, då det kan vara fördelaktigt att på detta sätt skilja fynden från de med tvåsiffriga värden betecknade fynden från

Strandholm. Den punkt i Västervik-systemet där instrumentet stod vid utstakandet av x- (V - 0) och y- (S - N) axeln har givits beteckningen 600/300. Grävningssområdet ligger i den koordinatsystems-kvadrant där både x- och y-värdet är positivt (+).

Tidigare daganteckningar kan således nu något kompletteras; anteckningarna för den 7/7 gäller grävningar i plöjlagret i rutenheten 596/298. Den där nämnda "dåliga" flintan kan vara s.k. hälleflinta. Vid grävning av andra rutenheter på undersökningsplatsen har även bitar närmast bestämbara som gråsvart kvartsit påträffats. - Dessa åsikter helt preliminära. Materialet skall göras till föremål för noggrannare studium.

Anteckningarna för den 8/7 gäller även rutenheten 596/298. Anteckningarna för den 9/7 gäller rutenheten 602/296. - Plöjan innehöll kolpartiklar samt skörbränd sten.

Denna dag utstakades och genomgrävdes i plöjan rutenheten 604/292. Kolpartiklar och skörbränd sten framkom. Följande fynd gjordes; avslag och bitar av kvarts, 3 avslag av hälleflinta, en bit fyllit och en dito av skiffer. Dessutom påträffades en skrapa av kvarts (fig. 2) och en kvartsitbit med tillhuggen kant (fig. 3).

- Den fortsatta utgrävningen i rutan redovisas senare i anteckningsboken.

11/7 - 13/7

Ledig lördag - måndag. Studieresa i Österbotten.

14/7

Rutan 604/296 utstakades samt genomgrävdes i plöjan. Skörbränd sten och en del kolpartiklar påträffades. I plöjan framkom vidare 7 st. bitar och avslag av kvarts, samt 4 st. dito av hälleflinta - kvartsit. 3 bitar fyllit (?) tillvaratogs. Lagret gav ett mycket fint fynd, nämligen en skörbränd skärva av samma goda röda till brunröda flinta som utgör material i pilspetsdelen från rutenhet 602/296. Skärvan utgör med största sannolikhet del av samma pilspets. Emellertid passa de båda delarna ej direkt samman. Dagens skärva (fig.4) uppvisar en bearbetad yta.

fig. 4.

- Iakttagelser i lagret under plöjan meddelas senare.

15/7

Rutan 602/292 utstakades och genomgrävdes i plöjan. Denna innehöll skörbränd sten, kolpartiklar, 11 st. större o. mindre avslag o. bitar av kvarts, 3 st. mkt små avslag av hälleflinta, en liten bit fyllit (?), samt 1 st. naturformad sten vilken i ena ändan visar tydliga spår efter användande (fig. 5). Plöjan gav även en nedsliten eller misslyckad skrapa (fig. 6) av kvarts, samt 3 st. bitar av CARDIUMSNÄCKA (!).

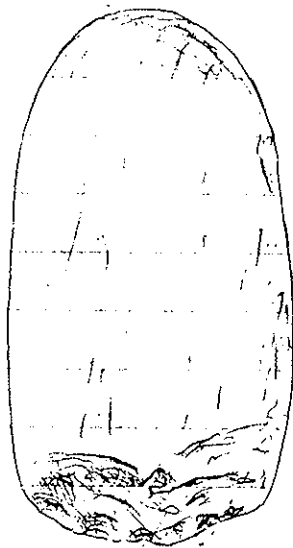

fig. 5.

e. v. skrapa.

fig. 6.

- Lagret under plöjan redovisas längre fram i fältanteckningsboken.

Rutan 602/298 utstakades och började genomgrävas i plöjlagret.

16/7

Ruta 602/298. Plöjan helt genomgrävd. Några skörbrända stenar. Kol-fragment. Dessutom; en liten bit av CARDIUM-snäcka, ett fåtal brända ben, en bit fyllit (?), 20 st. små kvartsavslag, 50 st. större och mindre avslag och bitar av närmast hälleflinta. Av närmast hälleflinta var även ett avslag, vilket på ena kanten visar tydliga spår efter upprepad knackning, samt två dito (fig. 7 och 8) med retuscher. Det rör sig sannolikt om bruksretuscher. Samma material äro de två (fig. 9 och 10) denna dag i rutan påträffade skraporna tillverkade av. Den mindre skrapan är i eggpartiet starkt nedsliten. Slitaget visar på ett utmärkt sätt hur redskapet använts! - Av 3 st. påträffade skifferavslag visar åtminstone ett, kanske två, slipyta (fig. 11 och 12).

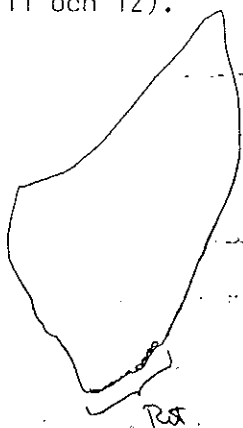

fig. 7.

fig. 8.

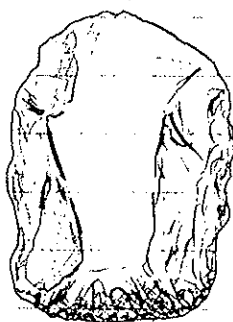

fig. 9.

Eggparti.

fig. 10.

Eggparti.

fig. 11.

fig. 12.

- Lagret under plöjan granskas och redovisas senare.

17/7

Rutenheten 604/298 utlades och genomgrävdes i plöjan. Kolfragment, ett antal skörbrända stenar, 2 st. brända ben, 1 bit fyllit (?), 2 avslag skiffer, 13 st. små avslag kvarts och 14 avslag av hälleflinta påträffades.

En ny rutenhet, 600/296, utlades och började genomgrävas i plöjan.

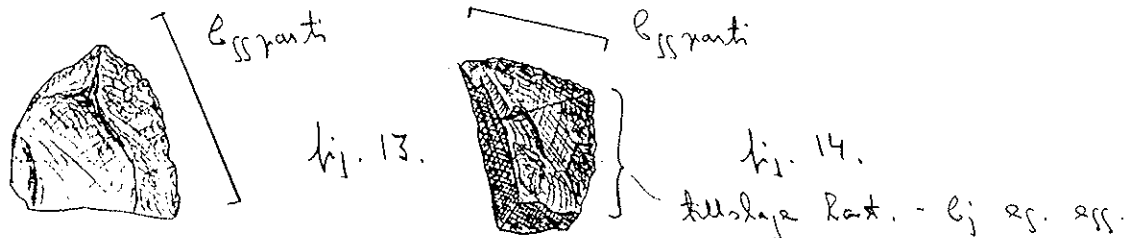
18/7 - 19/7

Ledig lördag och söndag

20/7

Rutan 600/296 genomgrävdes i plöjan. Där påträffades följande; några skörbrända stenar, kolpartiklar, 2 st. brända ben, 1 st. bit fyllit (?), 1 st bit skiffer, 24 st. enheter kvarts, samt 25 st. enheter huvudsakligen hälleflinta, men också kvartsit.

Bland nu nämnda fyndbestånd ingår 1 st. defekt kvartsskrapa (fig. 13) och en dito av kvartsit (hälleflinta?) (fig. 14).

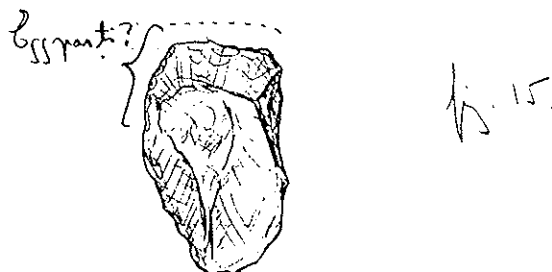

Lagret under plöjan granskas senare.

En ny rutenhet, 606/292, utlades och började genomgrävas.

21/7

Rutenheten 606/292 helt genomgrävd i plöjan. Följande komponenter påträffades; skörbränd sten, kolpartiklar, 2 st. brända ben, 1 st. bit av CARDIUM-snäcka, 41 st. enheter kvarts. Dessutom framkom 1 st. mer speciellt bearbetad kvartsbit (fig. 15). - Lager under plöjan utreds senare.

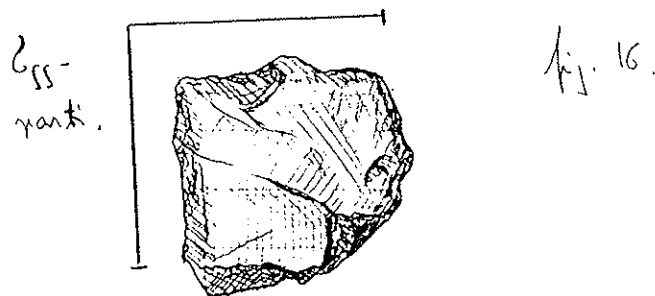

Rutan 608/292 utstakades och började genomgrävas i plöjan.

22/7

Plöjan 608/292 helt genomgrävd. Skörbränd sten framkom. Något träkol påträffades. - Träkol i plöjan kan härröra från boplatstiden. Det är emellertid sannolikt att stor del av träkolet härrör från sentida bränning på fyndområdet. I vissa fall var det klart påvisbart att kolet var sentida, ty något trä var obränt bevarat vidhäftande, eller omedelbart sammangyttrat med, träkol. - Det blir grävningarna i av plogen icke "förstörda" boplatslager- och boplatsområdespartier, som får ge säkert besked om förekomst av träkol, brända ben, skörbränd sten o.d.

Förutom redan nämnda kategorier innehöll plöjan i ruta 608/292 följande fornfynd; 45 st. enheter kvarts, 2 st. bränt ben, 4 st. CARDIUM-snäcka, 2 st. kvartsit, 16 st. andra bergarter (skiffer, hälleflinta?). Av sistnämnda 16 enheter är en st. en simpel skörbränd sten, samt någon ytterligare ej direkt värd bevaras. Rutan innehöll även en skrapa (fig. 16) av icke bestämd bergart.

Lager under plöjan i ruta 608/292 undersöks senare. - Ruta 600/292 utlades.

23/7

Plöjan ruta 600/292 helt genomgrävd. Något kol samt några enstaka skörbrända stenar framkom. Dessutom påträffades 30 st. enheter kvarts, 15 st. enheter andra bergarter (kvartsit, skiffer, hälleflinta, fyllit ?), samt 8 st. bränt ben. Plöjan innehöll även ett mycket förnämligt fynd, nämligen en stor slipsten av närmast kvartsitbesläktad bergart. Föremålet mäter ungefär 32 x 11 x 3 cm och är oregelbundet rektangulärt till formen. Stenens ena lång- och kort-sida äro skadade. Även finns tydliga märken efter plogskador på övriga partier av redskapet. Av slitagespår framgår tydligt att man vid slipning använt både slipstenens bredsida- och långsideytor.

Lager under plöjan undersöks senare.

24/7

Allt arbete koncentrerat på Strandholm-utgrävningen.

25/7 - 26/7

Ledig lördag och söndag. Studieresa till Arjeplog.

27/7

Allt arbete koncentrerat till Strandholm-utgrävningen.

28/7

Allt arbete koncentrerat till Strandholm-utgrävningen.

29/7

Allt arb. konc. t. STRH-utgr.

30/7

Allt arb. konc. t. STRH-utgr.

31/7

Grävningsschakten täcktes med plastduk och igenfylldes därpå med jord. Detta förfaringssätt har visat sig nödvändigt att tillgripa, då grävningsschakt annars helt spolats sönder av smältvatten på

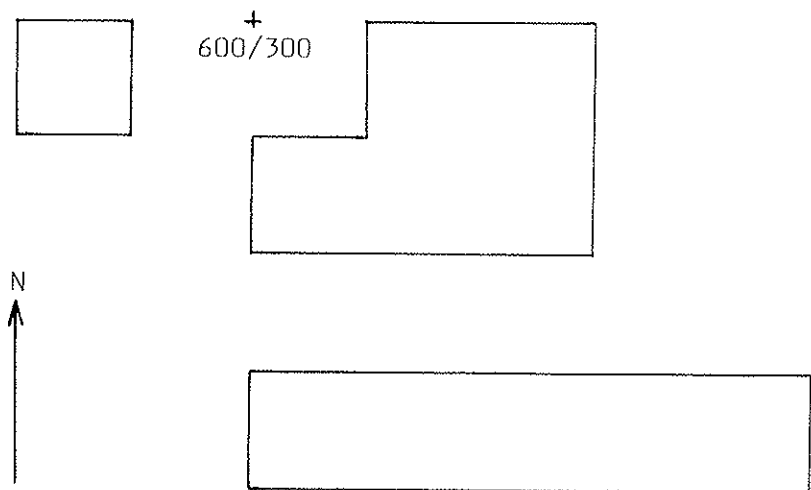
vårarna. I fallet Västervik var "armeringen" dessutom angelägnare, eftersom endast plöjan i rutorna ännu genomgrävts. Fynd i lager där-
under måste ligga skyddade.

Vid en påföljande utgrävning är det nödvändigt att samtliga rutor
grävs i botten och att koordinatsystemet upphängs på någon fast
geografisk punkt. Dessutom skall givetvis avvägningar göras. - Koor-
dinatpunkterna ej att förglömma!

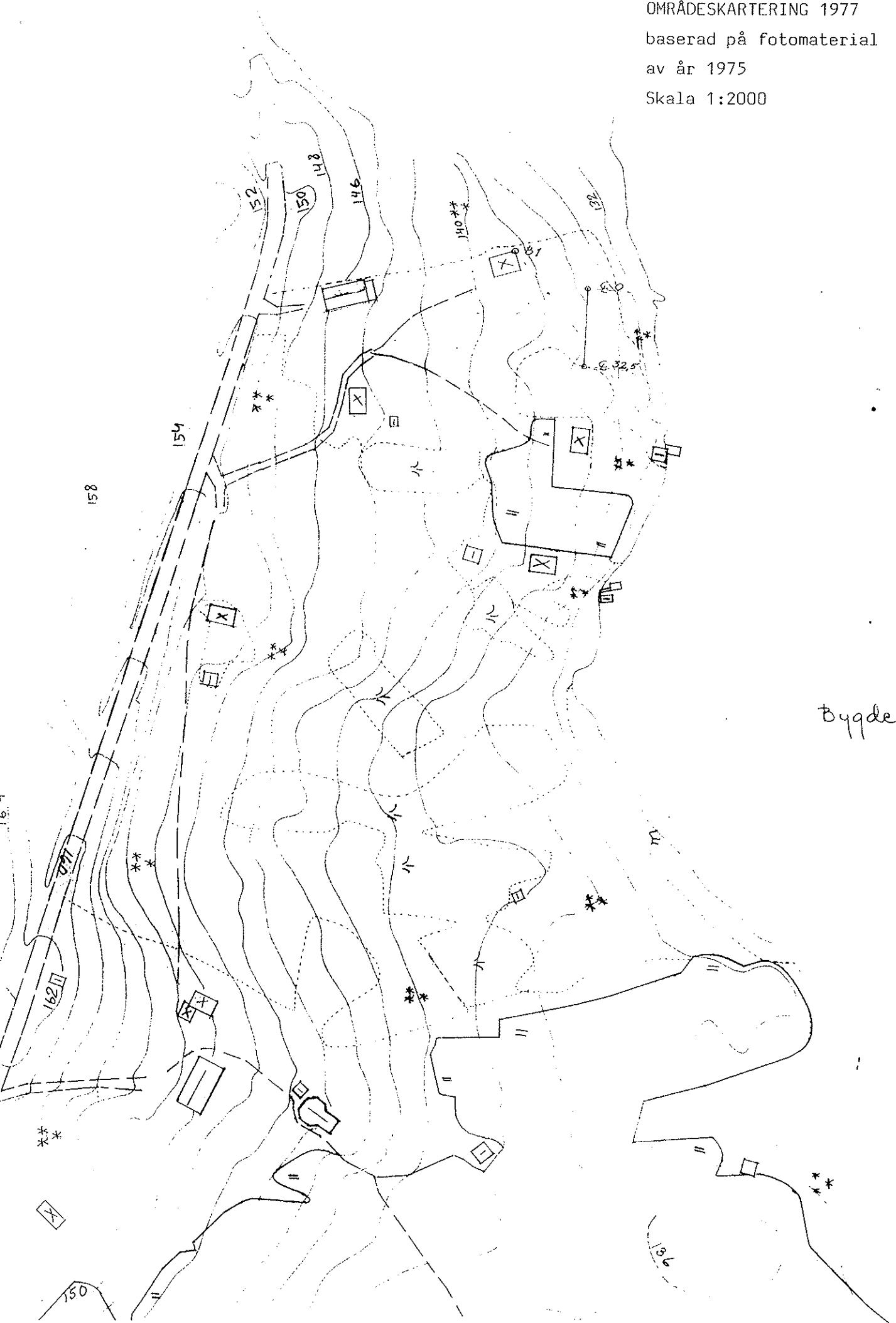
I det skick grävningen nu lämnas är den väl skyddad till nästa års
undersökningar.

SLUT 1970

SCHAKTPLAN ÖVER UNDERSÖKNINGEN 1970

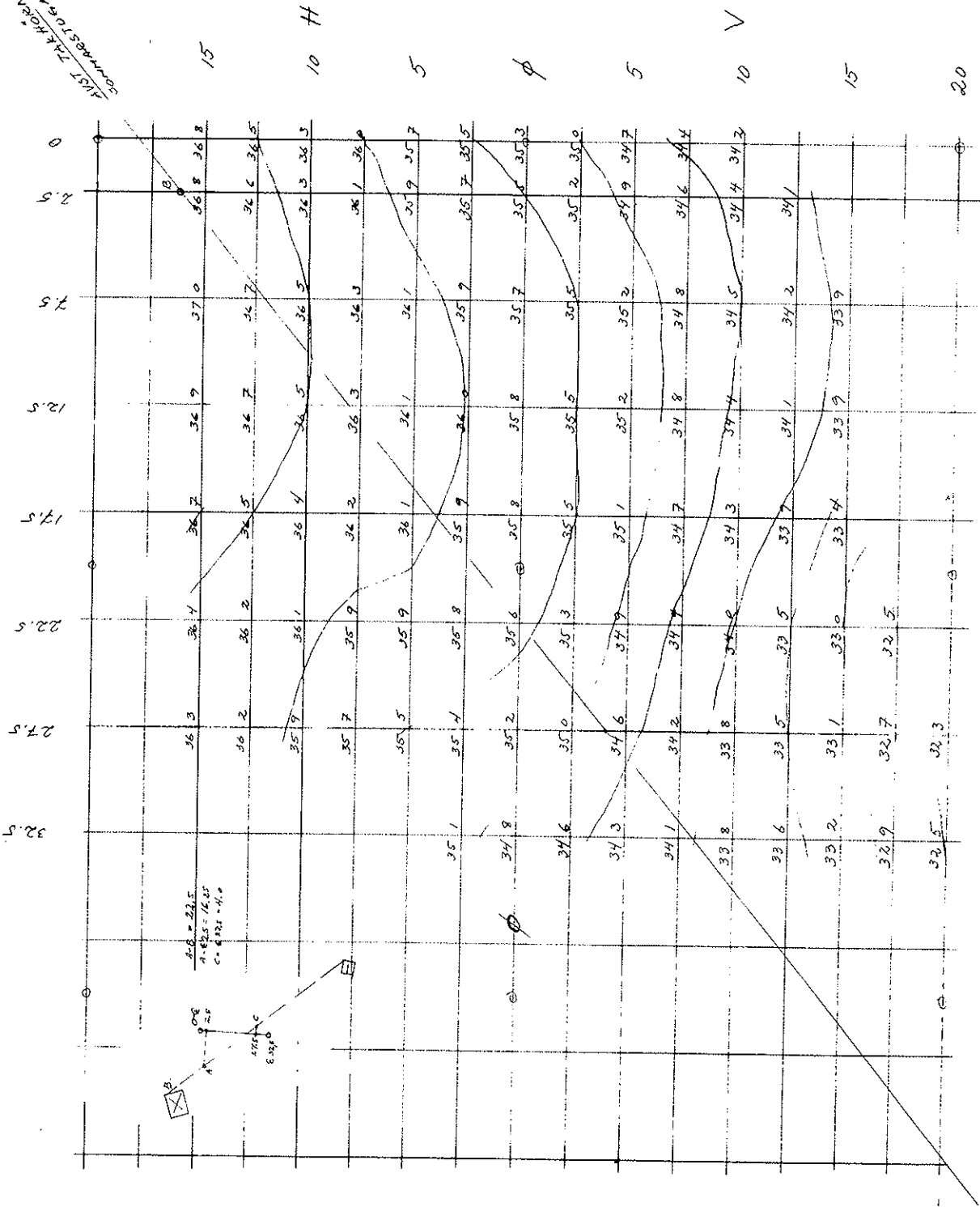

OMRÅDESKARTERING 1977
baserad på fotomaterial
av år 1975
Skala 1:2000

Byggeträsk

JUST TAKKÖRNEN 21
SOMMARSTÄDET 22.5 m

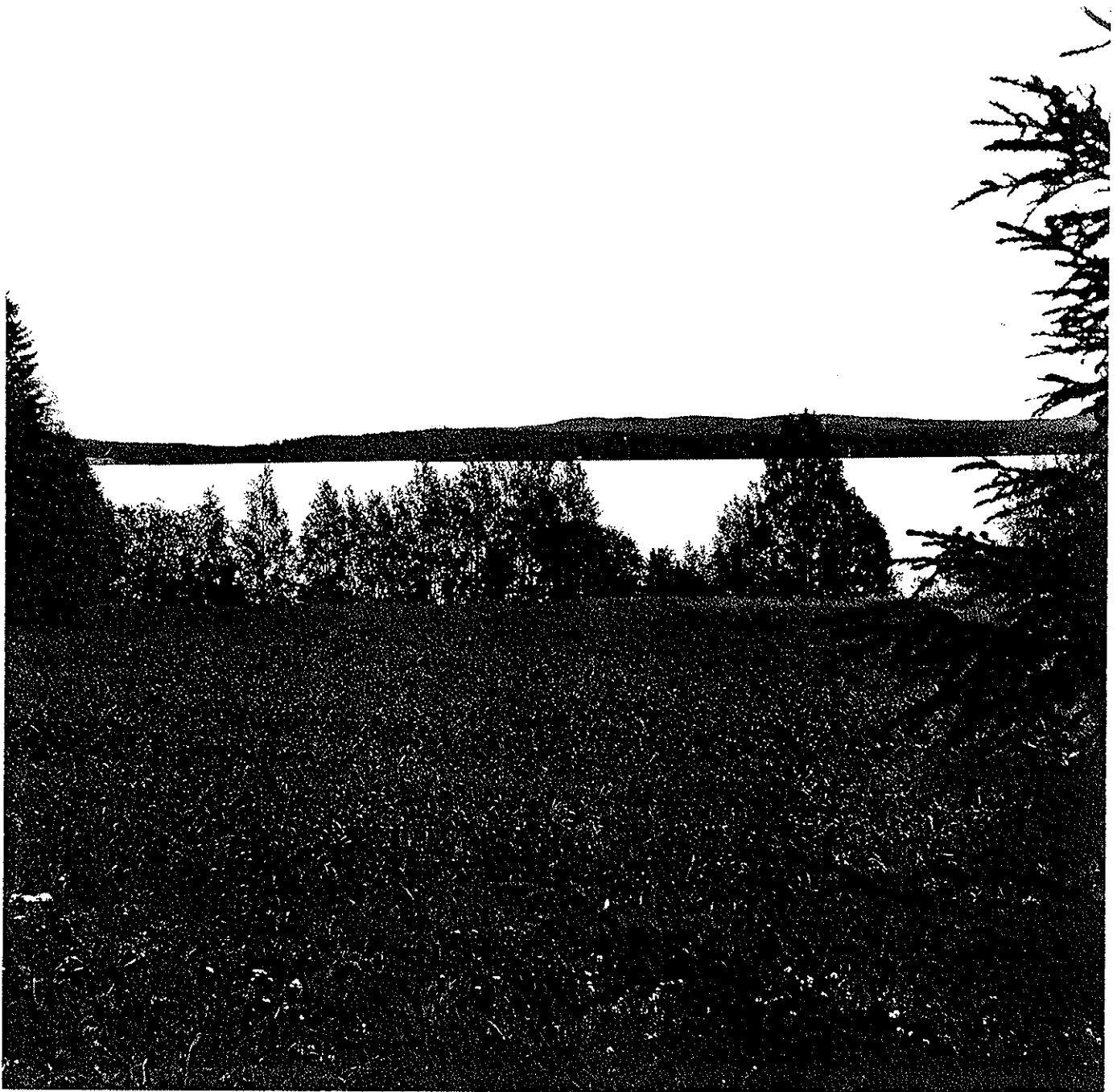

Område II Västervik
Skala. 1:200/0.5

Vegetationslinje höjdrätten

FOTOLISTA svart/vit Foto A Huggert

- A 2022:1 Boplatsen fornlämning nr 32 är belägen i en åker-
sluttning, strax ovanför Stora Bygdeträskets strand.
Stakkäpp i bildens mitt, hitom skogsridån. Foto mot
VSV. 22/7 1969.
- A 2022:2 Del av boplatssluttningen. Stakkäpp i skogsbrynets
högra kant. Foto mot NO. 22/7.
- A 2022:3 Del av boplatssluttningen. Foto mot SV. 22/7.
- A 2022:4-5 Grävningsschakten täcktes med plastduk och igen-
fylldes med jord. Grovarbetaren Sven Andersson från
Grundfors vid schaktets övre ända. Foto mot ONO.
31/7 1970
- A 2022:6 Grävningsschakten täcktes med plastduk och igen-
fylldes med jord. Grovarbetaren Villiam Lundgren
från Vålvsjöleden vid schaktens övre ända. Foto mot
ONO. 31/7.

Boplatsen fornlämning nr 32 är belägen i en åkersluttning, strax
ovanför Stora Bygdsträskets strand. Stakkepp i bildens mitt, hit-
om skogsridån. Foto mot VSV 22/7 1969 AH. A 2022:1.

Del av boplatssluttningen. Stakkäpp i skogsbrynets högra kant.
Foto mot NO 22/7 1969 AH. A 2022:2.

Grävningsschakten täcktes med plastduk och igenfylldes med jord. Grovarbetaren Sven Andersson från Grundfors vid schaktets övre ända. Foto mot ONO 31/7 1970 AH. A 2022:5.